

Redovisning av uppdrag om handels- och administrationsprogrammet

U2018/02877/BS (delvis), U2018/02960/S

Enligt uppdrag i ändring av regleringsbrevet den 27 juni 2018 ska Skolverket förbereda och föreslå ändringar i handels- och administrationsprogrammet. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2019.

Till redovisningen hör följande bilagor:

Bilaga 1: Examensmål

Bilaga 2: Programstruktur

Sammanfattning

Enligt uppdrag i regleringsbrevet ska Skolverket förbereda och föreslå ändringar i handels- och administrationsprogrammet. De föreslagna förändringarna innebär att handels- och administrationsprogrammets inriktning administrativ service avvecklas samt att programmets namn ändras till *försäljnings- och serviceprogrammet*. Därutöver justeras examensmål och programstruktur med anledning av förslaget att avveckla inriktningen administrativ service.

Med anledning av regeringsuppdraget bedömer Skolverket att förändringar behöver göras som också berör andra program i gymnasieskolan. Handelskurser läggs till exempel in i programfördjupningen på bygg- och anläggningsprogrammet samt på fordons- och transportprogrammet.

Förslagen föreslås träda i kraft för utbildning som påbörjas från och med den 1 juli 2020. Beslut behöver därför fattas senast under tidig höst 2019 för att Skolverket ska kunna informera om förändringarna och för att skolhuvudmän därefter ska kunna integrera utbildningen i sitt utbud om de så önskar. Detta gäller under förutsättning att fristående huvudmän som enbart har tillstånd att bedriva en av inriktningarna kan få överföra tillståndet till att gälla programmet utan inriktningar. I annat fall bedöms ikraftträdandet kunna påbörjas tidigast den 1 juli 2021.

1. Bakgrund

1.1 Uppdraget

Enligt uppdrag i ändring av regleringsbrevet den 27 juni 2018 (U2018/02877/BS (delvis), U2018/02960/S) ska Skolverket förbereda och föreslå ändringar i handels- och administrationsprogrammet. Förslagen till ändringar i programmet ska utgå från förslagen till justeringar i utbudet av program och inriktningar i gymnasieutredningens betänkande *En gymnasieutbildning för alla – åtgärder för att alla unga ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning* (SOU 2016:77). Enligt uppdraget ska myndigheten lämna förslag till justerade examensmål och justeringar i programstrukturen i enlighet med utredningens förslag att avveckla inriktningen administrativ service samt föreslå ett nytt namn för programmet. Skolverket ska vidare överväga och vid behov föreslå hur kurser från inriktningen administrativ service i stället kan ingå i något eller flera av de andra nationella programmen, överväga och vid behov föreslå justering av befintliga ämnen och kurser inom programmet för att svara mot handelsbranschens behov samt överväga och vid behov fatta beslut om att vissa handelskurser ska ingå i programfördjupningen på andra program.

1.2 Bakgrund till föreslagna förändringar

Behovet av den minsta av programmets två inriktningar, administrativ service, har länge varit ifrågasatt. Utöver att inriktningen har få elever har ifrågasättandet gällt dels om det finns en relevant koppling till handelsområdet, dels om det finns en efterfrågan från arbetsmarknaden som motiverar en särskild administrativ inriktning inom gymnasieskolan. Under de senaste åren har det inom det nationella programrådet förts en diskussion om att eventuellt avveckla inriktningen administrativ service och låta programmet vara utan separata inriktningar.

Handelsrådet, som samlar arbetsgivarorganisationer och fackliga organisationer inom handelsbranschen, lämnade ett förslag till gymnasieutredningen¹ om att handels- och administrationsprogrammet borde ersättas av en yrkesinriktning med handelskurser på det högskoleförberedande ekonomiprogrammet. Innebörden av det förslaget var således att handels- och administrationsprogrammet skulle avvecklas. Regeringen valde dock att behålla handels- och administrationsprogrammet med justeringar enligt det uppdrag som beskrivits ovan. Parallellt med regeringsuppdraget avseende handels- och administrationsprogrammet har Skolverket också fått uppdraget att inleda en försöksverksamhet med en handelsinriktning på ekonomiprogrammet.

Handelsrådet lämnade vidare som förslag till gymnasieutredningen att ett urval av handelskurser bör införas som valbara kurser för elever på andra yrkesprogram. Som bakgrund till förslaget uppgav Handelsrådet att handels- och administrationsprogrammet enbart är en av flera rekryteringskällor för handeln.

¹ SOU 2016:77. (Infogat punkt efter alla fotnoter.)

Omkring hälften av dem som gått programmet återfinns enligt branschen ett år senare inom handeln, och dessa utgör en mycket liten andel av handelns årliga rekryteringsbehov. Till utredningen uppgav Handelsrådet också att arbetsgivare rekryterar från flera olika gymnasieprogram och att de ofta främst efterfrågar generella kompetenser som exempelvis rätt attityd och social kompetens. Enligt Handelsrådet upplever branschen att handels- och administrationsprogrammet ofta har svårt att locka till sig elever med ett intresse för att arbeta inom handeln, och att programmet i många fall inte tycks ge eleverna tillräcklig eller rätt kompetens. Även kompetenser från andra yrkesprogram är värdefulla för handeln. Att kombinera sakkunskaper om exempelvis produkter och arbetssätt inom ett visst yrkesområde med försäljnings- och servicekunskaper ses som värdefullt för olika delar av handeln. Handelsrådet lämnade därför ett förslag till utredningen om att kurser inom området försäljning och service ska läggas in i programfördjupningen på övriga yrkesprogram.

1.3 Elever på programmet

Handels- och administrationsprogrammet hade 3 340 elever i årskurs 1 läsåret 2011/12. Elevantalet minskade successivt åren som följde och läsåret 2015/2016 var elevantalet 2 521. Trenden har därefter vänt. Läsåret 2017/18 hade programmet 3 048 elever i årskurs 1. Inför läsåret 2018/2019 noterade Skolverket ett ökat antal förstahandssökande till programmet. Enligt preliminär statistik för 2018 har programmet 3 300 elever i årskurs 1.

Läsåret 2018/2019 har inriktningen handel och service ca 92 procent av programmets elever medan inriktningen administrativ service har ca 8 procent. Av de elever som går på programmet är drygt hälften, 53 procent, kvinnor.

2. Arbetsprocess

2.1 Extern samverkan

Skolverket har bjudit in rektorer med ansvar för handels- och administrationsprogrammet, samt yrkeslärare inom handel och administration, till samråd. Rektorer och lärare har dessutom under beredningsprocessen getts möjligheter att lämna synpunkter på förslag till examensmål och programstruktur. Skolverket har också i samband med skolbesök intervjuat lärare och elever.

Myndigheten har därutöver samverkat med det nationella programrådet för handels- och administrationsprogrammet samt inhämtat information och synpunkter från ytterligare aktörer inom handelsbranschen.

2.2 Extern remiss

Förslagen remitterades till 44 remissinstanser. En öppen remiss publicerades samtidigt på skolverket.se.

3. Vägval och avgränsningar

I det reviderade programmets examensmål² förstärks perspektiven hållbar utveckling och digital kompetens för att bättre möta branschens kompetensbehov samt utbildningsbehov utifrån miljö- och samhällsförändringar.

I det reviderade programmets programstruktur föreslås den programgemensamma delen omfatta 900 poäng. Det innebär att omfattningen av den gemensamma kärnan i programmet är oförändrad i jämförelse med det nuvarande handels- och administrationsprogrammet. I det nuvarande programmet omfattar programgemensamma kurser och inriktningskurser tillsammans 900 poäng.

4. Förslag

4.1 Förslagen innebär följande:

- Handels- och administrationsprogrammets inriktning administrativ service avvecklas.
- Programmets namn ändras till *försäljnings- och serviceprogrammet*.
- Examensmål och programstruktur justeras med anledning av förslaget att avveckla inriktningen administrativ service.

4.2 Övriga förändringar som Skolverket bedömer kommer att behöva genomföras med anledning av regeringsuppdraget:

- Handelskurser läggs in i programfördjupningen på bygg- och anläggningsprogrammet.
- Ytterligare handelskurser läggs in i programfördjupningen på fordons- och transportprogrammet.
- Kurser från inriktningen administrativ service läggs in i programfördjupningen på ekonomiprogrammet.
- Befintliga ämnen och kurser inom programmet justeras för att svara mot handelsbranschens behov. De ämnen som Skolverket avser att revidera är: *handel, försäljning och kundservice* samt *information och kommunikation*. Kursen *handel och hållbar utveckling* inom ämnet handel föreslås läggas till som en programgemensam kurs.
- Som en konsekvens av att vissa ämnesplaner revideras, vilket till exempel kan innebära att kurser tas bort eller byter namn, föreslås ändringar i programstrukturer för de program där dessa kurser ingår i programfördjupningen. Det gäller hantverksprogrammet samt el- och energiprogrammet.

Programmets namn ändras till försäljnings- och serviceprogrammet

När den administrativa inriktningen avvecklas behöver programmet ett nytt namn som bättre beskriver vilka yrkesområden programmet i första hand utbildar för

² Se bilaga 1.

och som på ett tydligare sätt speglar programmets innehåll och examensmål. Det nya namnet har tagits fram i dialog med branschen och är avsett att svara mot branschens kompetensbehov. Skolverket bedömer att det nya namnet kan upplevas som tydligt och intressant för elever och att det därigenom kan bidra till att öka programmets attraktionskraft.

Med anledning av ovanstående förslag behöver bilaga 1 till skollagen (2010:800) justeras liksom gymnasieförordningen (2010:2039) och examensmålen för programmet.

Examensmål och programstruktur för handels- och administrationsprogrammet justeras med anledning av förslaget att avveckla en inriktning

Examensmål

Som tidigare nämnts förstärks perspektiven hållbar utveckling och digital kompetens i det reviderade programmets examensmål³. Mot bakgrund av att handel som inte sker på ett hållbart sätt kan orsaka problem såsom miljöföroreningar, klimatpåverkan samt social och ekonomisk utsatthet är det viktigt att utbildningen ger eleverna kunskaper om handelns roll, betydelse och ansvar när det gäller såväl social och miljömässig som ekonomisk hållbarhet.

De yrkesområden som det reviderade handels- och administrationsprogrammet utbildar för präglas av stort informationsflöde, snabb förändringstakt och ökad digitalisering. Digital kompetens är en förutsättning för flera av handelns yrken. Utbildningen behöver därför på ett tydligare sätt stärka elevernas digitala kompetens.

De exempel på yrkesområden som nämns i programmets examensmål har anpassats för att bättre passa det justerade programmets innehåll.

Programstruktur

För det reviderade handels- och administrationsprogrammet föreslås följande programstruktur⁴ och poängfördelning inom ramen för programstrukturen:

Gymnasiegemensamma ämnen 600 poäng
Programgemensamma ämnen 900 poäng
Programfördjupning 700 poäng
Individuellt val 200 poäng
Gymnasiearbete 100 poäng

Kurser inom handel läggs in i programfördjupningen på andra yrkesprogram

Företag inom fackhandeln, bland annat inom bygghandeln, efterfrågar personal som besitter djup produktkunskap. I nuläget anställs därför företrädesvis personer med examen från andra yrkesprogram än handels- och administrationsprogrammet i dessa företag. I syfte att bidra till kompetensförsörjningen inom fackhandeln

³ Se bilaga 1.

⁴ Se bilaga 2.

genom att ge kompetens också inom försäljning och service bedömer Skolverket att handelskurser bör läggas in på bygg- och anläggningsprogrammet. Kurser inom handel finns på flera andra program, där utbildningsinnehållet på liknande sätt kan kopplas till en tydlig fackhandel, men saknas i befintlig programstruktur för bygg och anläggningsprogrammet.

Fordons- och transportprogrammet har i befintlig programstruktur kurser inom handel men för att förstärka försäljnings- och servicekompetensen i yrkesutgången för reservdelspersonal bedömer Skolverket att ytterligare kurser bör läggas in i programfördjupningen på fordons- och transportprogrammet.

Kurser inom handel finns redan idag i programfördjupningen på följande program:

El- och energiprogrammet

Fordons- och transportprogrammet

Hantverksprogrammet

Hotell- och turismprogrammet

Naturbruksprogrammet

Restaurang- och livsmedelsprogrammet

Utifrån formuleringen av examensmål för respektive program, samt efter dialog med det nationella programrådet för respektive bransch, bedöms kurser inom handel inte vara relevanta på följande program:

Barn- och fritidsprogrammet

Industritekniska programmet

VVS- och fastighetsprogrammet

Vård- och omsorgsprogrammet

Kurser från inriktningen administrativ service läggs in i programfördjupningen på ekonomiprogrammet

Skolverket bedömer att kurser inom administrativ service ligger nära visst övrigt innehåll i ekonomiprogrammet och har en tydlig koppling till yrkesområden som kan vara naturliga val efter genomförd utbildning på ekonomiprogrammet.

Yrkesområdena ekonomi, administration och försäljning har många beröringspunkter och yrkeskurser inom administration kan ses som ett värdefullt komplement till ekonomiprogrammets innehåll i övrigt. Skolverket noterar också att Yrkehögskolan i sin presentation av olika utbildningsområden anger ekonomi, administration och försäljning som ett område. Myndigheten bedömer därför att kurser inom administrativ service bör erbjudas inom programfördjupningen på ekonomiprogrammet. Yrkeskurser förekommer inte vanligtvis på högskoleförberedande program men det finns undantag sedan tidigare. Till exempel återfinns yrkeskursen entreprenörskap på samtliga program och på det högskoleförberedande teknikprogrammet ligger ett antal yrkeskurser i programfördjupningen.

Befintliga ämnen och kurser inom programmet justeras för att svara mot handelsbranschens behov

Eftersom perspektivet hållbar utveckling förstärks i det reviderade handels- och administrationsprogrammet bedömer Skolverket att en ny kurs bör skapas inom ämnet *handel*, nämligen kursen *handel och hållbar utveckling*. Syftet är att spegla det förtydligade examensmålet när det gäller hållbar utveckling samt att fördjupa elevernas kunskaper om, och förståelse för, detta perspektiv. Kursen föreslås bli ny programgemensam kurs i det reviderade handels- och administrationsprogrammet.

Det centrala innehållet i den nya kursen bör till exempel innehålla:

- Grundläggande begrepp inom området hållbar utveckling.
- Handel och produktion av varor och tjänster i relation till social och miljömässig hållbarhet.
- Miljökonsekvenser vid olika former av distribution och varutransporter.
- Affärsmöjligheter och entreprenörskap utifrån ekonomiska, miljömässiga och etiska aspekter.
- En varas livscykel, producentansvar och kretsloppssamhällets organisation.
- Miljömärkning, avtal, lagar och andra bestämmelser inom området.

Inom ämnet *handel* bedömer Skolverket vidare att kursen *branschkunskap inom handel och administration* bör revideras. Anledningen är att inriktningen administrativ service föreslås avvecklas enligt regeringsuppdraget. Därmed finns inte längre något skäl att inom den programgemensamma delen i programmet ge branschkunskap om administration. Kursen renodlas därför till att enbart innehålla branschkunskap inom handel. Slutligen bedömer Skolverket att följande förändring bör göras inom ämnet *handel*: *praktisk marknadsföring 1–3* slås ihop till två kurser om vardera 100 poäng, *praktisk marknadsföring 1* och *praktisk marknadsföring 2*. Skälet är att det centrala innehållet i de tre kurserna bedöms vara alltför begränsat för att motsvara 300 poäng.

I den dialog som Skolverket fört med handelsbranschen har serviceförmåga framhållits som avgörande för anställningsbarhet inom branschen. Inom ämnet *försäljning och kundservice* finns i befintlig ämnesplan kursen *servicekunskap*. I syfte att ytterligare förstärka elevernas kunskaper om, och färdigheter i att ge, service inom försäljning bedömer Skolverket att en ny kurs bör skapas, nämligen kursen *servicekunskap 2* om 100 poäng. Vidare bedömer myndigheten att följande förändring bör göras inom ämnet *försäljning och kundservice*: *personlig försäljning 1–3* slås ihop till två kurser om vardera 100 poäng, *personlig försäljning 1* och *personlig försäljning 2*. Skälet är att det centrala innehållet i de tre kurserna bedöms vara alltför begränsat för att motsvara 300 poäng. Kursen *telefon- och internetservice* inom ämnet *försäljning och kundservice* revideras till namn och innehåll eftersom den nuvarande kursen bedöms vara föråldrad.

Skolverket bedömer att ämnet *näthandel* bör utgå. Digital kompetens och kunskaper om handelns pågående transformation, där handel i allt större utsträckning sker via digitala plattformar, behöver integreras i programmets handelskurser generellt. Att ha en särskild ämnesplan för näthandel bedöms därmed inte vara motiverat. Därutöver bedöms innehållet i kursen i vissa delar vara föråldrat och inte längre motsvara ett kompetensbehov inom handelsbranschen. Vissa delar ur det centrala innehållet i *näthandel 1* och *2* bör läggas in i andra ämnesplaner inom programmet enligt följande: Punkten ”Sociala medier i marknadsföringssyfte” läggs in i *praktisk marknadsföring 2*. Punkten ”Miljöaspekter, transporter och logistik” läggs in i *handel och hållbar utveckling*. Punkten ”Affärsmöjligheter och entreprenörskap” läggs in i *handel och hållbar utveckling*. Punkten ”Målgrupper och kundrelationer” läggs in i *praktisk marknadsföring 1*.

Skolverket bedömer slutligen att ämnet *information och kommunikation* bör justeras för att bättre motsvara aktuellt kompetensbehov inom branschen.

5. Remissynpunkter

Avveckling av inriktningen administrativ service

Förslaget att avveckla inriktningen administrativ service har till övervägande del mottagits positivt av remissinstanserna. Det finns emellertid också remissinstanser som är kritiska. Man menar att behovet av kompetenta administratörer på arbetsmarknaden är stort och att detta behov riskerar att inte tillgodoses när inriktningen administrativ service tas bort.

Programmets namn

Namnbytet till försäljnings- och serviceprogrammet har engagerat remissinstanserna i stor utsträckning. Det nya namnet uppskattas av branschens företrädare medan huvudmän samt enskilda rektorer och lärare till övervägande del är kritiska.

Branschföreträdare menar att programmet genom det nya namnet får ett tydligare fokus som utgår från arbetsmarknadens och branschens behov. Ett program med inriktning mot försäljning och service skapar tydlighet såväl gentemot dem som ska söka gymnasieutbildning som gentemot dem som senare ska rekrytera personal. Branschföreträdare framhåller att handels- och administrationsprogrammet dragits med otydlighetsproblem och lågt anseende vilket lett till att rekryteringen in i handeln istället skett från andra utbildningar. Med ett tydligare namn, och med ett väldefinierat innehåll med inriktning mot försäljning och service, skapas goda förutsättningar för att öka branschens intresse för utbildningen, menar branschens företrädare. Genom att det nya programmet blir mer fokuserat skapas en tydlig bild av vilken kompetens en elev som gått programmet har. Man ser också fördelar med att programmet i samband med revideringen får ett helt nytt namn eftersom det innebär en tydlig signal att programmet har gjorts om och att innehållet nu ser annorlunda ut.

De kritiska remissvaren menar att programmet genom det nya namnet blir för nischat. Handel innebär mer än försäljning och service, menar man, vilket riskerar att osynliggöras med det nya namnet. Beteckningen försäljnings- och serviceprogrammet ger heller ingen klar bild av vilka yrken utbildningen leder till, anser flera remissinstanser. Det är viktigt att det finns en tydlig koppling mellan yrkesprogrammen och mottagande bransch men den kopplingen riskerar att försvagas med det nya namnet, menar flera av de kritiska remissinstanserna.

Andra kritiska remissvar framhåller riskerna med att ändra ett väl inarbetat namn som är välkänt bland elever och föräldrar samt bland aktörer på den lokala arbetsmarknaden. Man befärar att det kan ta lång tid att etablera det nya namnet, vilket i förlängningen kan göra det svårt att attrahera elever till programmet. *Handelsprogrammet* eller *handels- och serviceprogrammet* hade varit ett lämpligare namn, menar dessa remissinstanser.

Åter andra menar att försäljnings- och serviceprogrammet inte kommer att vara ett tillräckligt attraktivt namn för att locka elever och ser därmed en risk för att programmet genom namnbytet kommer att tappa i attraktionskraft.

Skolverket har trots invändningar från många remissinstanser valt att gå vidare till regeringen med namnförslaget *försäljnings- och serviceprogrammet* eftersom detta namn har en stark förankring hos handelsbranschens företrädare. Myndigheten bedömer också att det nya namnet bättre stämmer överens med det reviderade programmets examensmål och innehåll.

Examensmålen

Att perspektiven hållbar utveckling och digitalisering på ett tydligare sätt skrivs fram i de reviderade examensmålen har genomgående mottagits positivt av remissinstanserna. Man menar att eleverna med nödvändighet behöver ha kompetens inom dessa områden för att branschens kompetensbehov på kort och lång sikt ska kunna tillgodoses. Flera remissinstanser efterlyser ett ännu tydligare fokus på digital kompetens såväl i examensmål som i programmets ingående ämnen och kurser. Skolverket har därför i viss mån justerat förslagen i syfte att tillgodose remissinstansernas önskemål.

Programstrukturen

Den nya programstrukturen uppskattas till stor del av remissinstanserna. I många remissvar välkomnas den nya kursen *handel och hållbar utveckling* och remissinstanserna ser ett tydligt behov av att kursen ingår i den programgemensamma delen av programmet.

De kritiska remissvaren avseende programstrukturen har gällt dels kursen *affärsutveckling och ledarskap*, dels kursen *näthandel 1*. I flera remissvar framhålls att kursen *affärsutveckling och ledarskap* borde ingå som en obligatorisk kurs i programmet eftersom handelsbranschen kännetecknas av snabba karriärvägar och många medarbetare i handeln därför redan i unga år blir chefer och ledare. Dessutom ger kursen en viktig grund för den som funderar på en egen verksamhet inom handel, menar man. Examensmålen formuleras ”förbereda eleverna för

karriärutveckling inom försäljning och service” är ytterligare ett argument för att låta kursen *affärsutveckling och ledarskap* ingå som en obligatorisk kurs i programmet, påpekar flera remissinstanser. Skolverket har tagit hänsyn till dessa synpunkter och efter dialog med branschen justerat förslaget till programstruktur så att kursen *affärsutveckling och ledarskap* ingår i den programgemensamma delen.

Många remissinstanser är kritiska till att kursen *näthandel 1* tas bort och menar att den fyller en viktig funktion för elevernas anställningsbarhet. Andra remissinstanser menar att ämnet näthandel avseende såväl namn som syfte och innehåll inte är relevant på dagens arbetsmarknad. Näthandel kan inte längre ses som en separat företeelse utan är en försäljningskanal som för många av dagens handelsföretag är viktigare än butiksförsäljning. Då framstår det som självklart att kunskaper om försäljning via nätet och via sociala medier ska vara en del i kurserna i handelsämnet och inte utgöra ett separat ämne, framhåller man. Skolverket har trots de kritiska synpunkterna i flera remissvar valt att stå kvar vid förslaget att kursen *näthandel 1* inte ska ingå i den programgemensamma delen eftersom en sådan förändring har en stark förankring hos branschens företrädare.

Administrationskurser i programfördjupningen på ekonomiprogrammet och det reviderade handels- och administrationsprogrammet

Förslaget att låta kurser från inriktningen administrativ service ingå i programfördjupningen på ekonomiprogrammet, samt på det reviderade handels- och administrationsprogrammet, har mottagit positivt av remissinstanserna. I remissvaren framhålls också vikten av att vuxenutbildningen kan tillhandahålla kurser inom administration.

Handelskurser på andra yrkesprogram

Att handelskurser läggs in i programfördjupningen på bygg- och anläggningsprogrammet, samt att ytterligare kurser läggs in i programfördjupningen på fordons- och transportprogrammet, uppfattas som mycket positivt av flera remissinstanser. Man menar att det finns en efterfrågan när det gäller handelskurser på dessa program från såväl bransch som elever.

I några remissvar efterlyses handelskurser på fler yrkesprogram utöver de som Skolverket föreslår. Särskilt handelsbranschens företrädare framhåller vikten av att handelskurser läggs in på fler yrkesprogram. Redan idag rekryterar handeln från många olika gymnasieprogram, framhåller branschens företrädare. Att lägga in sälj- och servicekurser i programfördjupningen på andra yrkesprogram gör det möjligt för de utbildningsanordnare som så önskar att skapa utbildningsvägar för specialister inom handeln. Exempelvis VVS- och fastighetsprogrammet innehåller redan idag en specialistkompetens som tillsammans med kurser i försäljning och service skulle kunna vara en attraktiv bakgrund för specialbutiker inom detta område, påpekar branschens företrädare. Skolverket bedömer dock, efter dialog med de nationella programråden för övriga yrkesprogram, att handelskurser inte bör ingå på ytterligare yrkesprogram utöver de som Skolverket föreslår.

Övriga remissynpunkter

Flera remissinstanser befarar att det kan bli brist på behöriga lärare när det reviderade handels- och administrationsprogrammet och ekonomiprogrammet konkurrerar om handelslärare. Vidare ser man ett stort behov av kompetensutveckling för att de förstärkta perspektiven hållbar utveckling och digital kompetens ska få genomslag i utbildningen.

I andra remissvar uttrycks en oro för att den planerade försöksverksamheten med en handelsinriktning på ekonomiprogrammet kommer att utarma det reviderade handels- och administrationsprogrammet. Remissinstanserna ifrågasätter om det på sikt kommer att finnas utrymme för både ett yrkesprogram med inriktning mot handelsbranschen och ett ekonomiprogram med handelsinriktning.

6. Övrigt

6.1 Beslut och ikraftträdande

Förslagen föreslås träda i kraft för utbildning som påbörjas från och med den 1 juli 2020. Beslut behöver därför fattas senast under tidig höst 2019 för att Skolverket ska kunna informera om förändringarna och för att skolhuvudmän därefter ska kunna integrera utbildningen i sitt utbud om de så önskar. Detta gäller under förutsättning att fristående huvudmän som enbart har tillstånd att bedriva en av inriktningarna kan få överföra tillståndet till att gälla programmet utan inriktningar. I annat fall bedöms ikraftträdandet kunna påbörjas tidigast den 1 juli 2021.

6.2 Information och implementering

Skolverket ser behov av en tydlig implementering för att förändringarna i det reviderade programmet ska få genomslag. Information och stöd kommer att ges via Skolverkets olika kanaler.